EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 2. 3. 2021
COM(2021) 100 final

SPRÁVA KOMISIE

o rokovaniach o prístupe podnikov Únie na trhy tretích krajín v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje smernica 2014/25/EÚ

SPRÁVA KOMISIE

o rokovaniach o prístupe podnikov Únie na trhy tretích krajín v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje smernica 2014/25/EÚ

OBSAH

1. ÚVOD ... 3
2. VIACSTRANNÉ A MNOHOSTRANNÉ ROKOVANIA ... 4
   2.1. DOHODA WTO O VLÁDNOM OBSTARÁVANÍ (GPA) ... 4
      2.1.1. Revidovaná dohoda GPA ... 4
      2.1.2. Prehľad aktuálneho rozsahu podľa revidovanej dohody GPA ... 5
      2.1.3. Pristúpenie nových členských štátov ... 5
   2.2. Všeobecná dohoda WTO o obchode so službami (GATS) ... 8
3. DOHODY EÚ OBSAHUJÚCE KAPITOLY O OBSTARÁVANÍ ... 8
   3.1. Európsky hospodársky priestor (EHP) ... 8
   3.2. Dvojstranná dohoda so Švajčiarskom ... 8
   3.3. Kapitoly o obstarávaní v dohodách o stabilizácii a pridružení v rámci politiky rozširovania EÚ 9
   3.4. Kapitoly o obstarávaní v dohodách v rámci susedskej politiky ... 10
      3.4.1. Ukrajina, Moldavsko, Gruzínsko ... 10
      3.4.2. Arménsko ... 10
   3.5. Ďalšie dohody EÚ obsahujúce záväzky týkajúce sa vládneho obstarávania ... 10
      3.5.1. Andské spoločenstvo (Kolumbia, Peru, Ekvádor) ... 10
      3.5.2. Kanada ... 11
      3.5.3. Stredná Amerika ... 11
      3.5.4. Irak ... 11
      3.5.5. Japonsko ... 11
      3.5.6. Kazachstan ... 12
      3.5.7. Južná Kórea ... 12
      3.5.8. Singapur ... 12
      3.5.9. Vietnam ... 13
      3.5.10. Spojené kráľovstvo ... 13
4. PREBIEHAJÚCE DVOJSTRANNÉ ROKOVANIA A ZATIAĽ NEPODPÍSANÉ DOHODY ... 13

5. ZÁVERY 14

1. ÚVOD

Táto správa sa predkladá Rade v súlade s článkami 85[1] a 86[2] smernice 2014/25/EÚ (ďalej len „smernica o verejnoprospešných službách“) o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb (ďalej len „sektory verejnoprospešných služieb“)[3]. Komisia vydala predchádzajúcu správu[4] v roku 2009 na základe obdobných povinností predkladať správy podľa smernice 2004/17/ES. V aktuálnej správe sa uvádzajú hlavné udalosti od roku 2009, pokiaľ ide o prístup podnikov Únie na trhy verejného obstarávania v tretích krajinách v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje smernica o verejnoprospešných službách[5], a o prístup k zadávaniu zákaziek na služby v tretích krajinách.

Presnejšie povedané, v tejto správe sa hodnotí pokrok v sprístupňovaní trhov verejného obstarávania v tretích krajinách podnikom Únie od pristúpenia nových členov k viacstrannej Dohode o vládnom obstarávaní (ďalej len „dohoda GPA“) Svetovej obchodnej organizácie (WTO)[6]. V správe sa okrem toho uvádzajú informácie o výsledkoch dvojstranných alebo regionálnych obchodných rokovaní o prístupe podnikov Únie na trhy verejného obstarávania v tretích krajinách v sektoroch verejnoprospešných služieb. Komisia poskytuje komplexné zhodnotenie stavu vykonávania dohôd o voľnom obchode vo svojich výročných správach o vykonávaní[7].

Smernica o verejnoprospešných službách sa uplatňuje na tri rôzne kategórie subjektov (verejných obstarávateľov, verejné podniky a súkromné podniky s osobitnými alebo výlučnými právami). Smernici o verejnoprospešných službách teda podliehajú aj súkromné podniky s osobitnými alebo výlučnými právami. Koncepcia uplatňovania pravidiel obstarávania na súkromné spoločnosti, ktoré sú aktívne v sektoroch verejnoprospešných služieb, však neplatí na celom svete. V dôsledku toho prístup súkromných spoločností, ktoré sú aktívne v sektoroch verejnoprospešných služieb, k nákupom

[1] V článku 85 ods. 5 smernice 2014/25/EÚ sa stanovuje: „Komisia do 31. decembra 2015 a potom každoročne predkladá Rade výročnú správu o pokroku dosiahnutom v rámci mnohostranných alebo dvojstranných rokovaní týkajúcich sa prístupu podnikov Únie na trhy tretích krajín v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, o všetkých výsledkoch dosiahnutých v rámci takýchto rokovaní a o praktickom uplatňovaní dohôd, ktoré boli uzatvorené.“

[2] V článku 86 ods. 2 smernice 2014/25/EÚ sa stanovuje: „Komisia do 18. apríla 2019 a potom pravidelne podáva Rade správu o zlepšovaní prístupu k zadávaniu zákaziek na služby v tretích krajinách a o pokroku dosiahnutom pri rokovaniach s danými krajinami o tejto záležitosti, najmä v rámci Svetovej obchodnej organizácie (WTO).“

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES.

[4] KOM(2009) 592 v konečnom znení: Správa Komisie o rokovaniach týkajúcich sa prístupu podnikov Spoločenstva na trhy tretích krajín v oblastiach, na ktoré sa vzťahuje smernica 2004/17/ES, KOM(2009) 592 v konečnom znení z 28. októbra 2009. Správa bola vyhotovená v súlade s článkami 58 a 59 smernice 2004/17/ES.

[5] V súlade s článkom 2 smernice 2014/25/EÚ: „Obstarávanie v zmysle tejto smernice je nadobúdanie tovaru, stavebných prác alebo služieb, a to na základe zákazky na tovar, stavebné práce alebo služby, jedným alebo viacerými obstarávateľmi od hospodárskych subjektov, ktoré si títo obstarávatelia vybrali, za predpokladu, že daný tovar, stavebné práce alebo služby sú určené na vykonávanie jednej z činností uvedených v článkoch 8 až 14.“

[6] Na rozdiel od mnohostranných obchodných dohôd WTO, ktoré sú záväzné pre všetkých členov WTO, viacstranná dohoda GPA je záväzná len pre tých členov WTO, ktorí ju prijali. V dôsledku toho členom WTO, ktorí dohodu GPA neprijali, z nej nevyplývajú žiadne povinnosti ani práva.

[7] Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní dohôd o voľnom obchode 1. január 2016 – 31. december 2016, COM(2017) 654 final; Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní dohôd o voľnom obchode 1. január 2017 – 31. december 2017, COM(2018) 728 final; Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní dohôd o voľnom obchode 1. január 2018 – 31. december 2018, COM(2019) 455 final; Report from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of Regions on implementation of EU Trade Agreements 1 January 2019 - 31 December 2019 (Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o vykonávaní dohôd EÚ od 1. januára 2019 do 31. decembra 2019), COM(2020) 705 final.

nemožno vždy dohodnúť s tretími krajinami rokovaním a Európska únia prijala v tejto oblasti len obmedzené množstvo medzinárodných záväzkov (dohodu GPA či dohody o voľnom obchode).

2. VIACSTRANNÉ A MNOHOSTRANNÉ ROKOVANIA

2.1. DOHODA WTO O VLÁDNOM OBSTARÁVANÍ (GPA)

V súčasnosti je vo WTO jedinou právne záväznou dohodou o vládnom obstarávaní dohoda GPA. Je to viacstranná dohoda, ktorú spravuje Výbor pre vládne obstarávanie (ďalej len „výbor GPA“).

Zmluvnými stranami dohody GPA je v súčasnosti 21 členov WTO vrátane Európskej únie a jej členských štátov, ktoré predstavujú jednu zmluvnú stranu. Revidovaná dohoda GPA bola podpísaná 30. marca 2012 a platnosť nadobudla 6. apríla 2014[8]. V revidovanej dohode GPA sa stanovuje ďalšie sprístupňovanie trhov verejného obstarávania zmluvných strán dohody GPA.

2.1.1. Revidovaná dohoda GPA

Zmluvné strany dohody GPA vykonali úplnú revíziu znenia dohody GPA aj záväzkov týkajúcich sa prístupu na trh, ktoré z nej vyplývali. Revidovaná dohoda GPA zabezpečuje vyššiu úroveň zrozumiteľnosti a transparentnosti a zaručuje, aby mali dodávatelia, dodávky a služby pochádzajúce zo zmluvných strán dohody GPA pri postupoch obstarávania rovnaké postavenie.

Revidovaná dohoda GPA sa skladá z dvoch častí: a) právneho textu s pravidlami zásad a postupov, ktoré musia obstarávateľské subjekty zmluvných strán dohody GPA uplatňovať, a b) listín, v ktorých sa uvádza rozsah každej zmluvnej strany (ďalej len „prílohy k dodatku I“). Listiny, v ktorých sa uvádza rozsah jednotlivých zmluvných strán dohody GPA sú rozdelené do siedmich príloh, ktoré sa vzťahujú na subjekty ústrednej štátnej správy, subjekty štátnej správy na nižšej úrovni, ostatné subjekty[9], tovary, služby, stavebné služby a všeobecné poznámky. V týchto prílohách sa určuje rozsah, do akého je obstarávanie tovarov a služieb (vrátane stavebných služieb) rôznymi obstarávateľskými subjektmi danej zmluvnej strany dohody GPA otvorené účasti hospodárskych subjektov pochádzajúcich z iných zmluvných strán dohody GPA. Ak sa na tieto obstarávateľské subjekty vzťahuje príloha zmluvnej strany dohody GPA, pri obstarávaní tovarov a služieb musia uplatňovať pravidlá stanovené v revidovanej dohode GPA.

V revidovanej dohode GPA je zakotvený záväzok ďalej rokovať. Ako sa stanovuje v článku XXII ods. 7 revidovanej dohody GPA, zmluvné strany dohody GPA musia uskutočniť ďalšie rokovania s cieľom zlepšiť dohodu GPA tak, aby sa postupne znižovali a odstraňovali diskriminačné opatrenia, a dosiahnuť čo najväčšie možné rozšírenie rozsahu medzi všetkými zmluvnými stranami na základe vzájomnej reciprocity.

[8] Článok XXIV ods. 9 predchádzajúcej verzie dohody GPA (dohody GPA z roku 1994, podpísanej 15. apríla 1994, ktorá nadobudla platnosť 1. januára 1996) umožňoval zmluvným stranám zmeniť dohodu, a to o. i. so zreteľom na skúsenosti získané pri jej vykonávaní. Zmluvné strany dohody GPA z roku 1994 dosiahli 15. decembra 2011 o výsledkoch príslušných rokovaní politickú dohodu na ministerskej úrovni. Uvedená politická dohoda bola potvrdená, keď výbor GPA 30. marca 2012 prijal rozhodnutie o výsledkoch rokovaní. Prostredníctvom uvedeného rozhodnutia, ktoré zahŕňa Protokol, ktorým sa mení Dohoda o vládnom obstarávaní (ďalej len „protokol“), potvrdili zmluvné strany dohody GPA z roku 1994 znenie protokolu a otvorili ho pre iné zmluvné strany dohody GPA z roku 1994, aby ho mohli prijať. Protokol, ktorým sa mení Dohoda o vládnom obstarávaní, schválila Rada v mene Európskej únie. (2014/115/EÚ: rozhodnutie Rady z 2. decembra 2013 o uzavretí Protokolu, ktorým sa mení Dohoda o vládnom obstarávaní).

[9] Subjekty pôsobiace v sektoroch verejnoprospešných služieb.

Rozsah nie je jednotný, miera, do akej je obstarávanie verejnoprospešných služieb otvorené hospodárskej súťaži zo strany hospodárskych subjektov zmluvných strán dohody GPA, sa líši v závislosti od krajiny a rozsah podlieha výnimkám a obmedzeniam na základe reciprocity.

2.1.2. Prehľad aktuálneho rozsahu podľa revidovanej dohody GPA

Opätovné prerokovanie dohody GPA viedlo k úspešnému a flexibilnému rozšíreniu záväzkov zmluvných strán týkajúcich sa prístupu na trh, a to na základe zásady reciprocity. Podľa sekretariátu WTO by rozšírenie prístupu na trh prinieslo ročné výnosy v odhadovanej výške 80 až 100 miliárd USD vo forme príležitostí na prístup na trh pre spoločnosti zmluvných strán[10].

Rozšírenie trhového rozsahu subjektov a tovarov, služieb a stavebných služieb, zahrnuté do listín v rámci revidovanej dohody GPA, v ktorých sa uvádza rozsah jednotlivých zmluvných strán, vo všeobecnosti predstavuje nové príležitosti na prístup na trh pre hospodárske subjekty EÚ.

Sprístupnenie trhu EÚ podľa GPA je najkomplexnejšie. V prípadoch, keď zmluvné strany dohody GPA stanovujú obmedzený prístup na trh, sa Európska únia usiluje o zabezpečenie reciprocity zavedením výhrad vo svojom trhovom rozsahu, aby tým opätovala obmedzenia v trhových rozsahoch iných zmluvných strán. Takéto výhrady sa uplatňujú napríklad vo vzťahu k USA, ku Kanade, k Japonsku, ku Kórei, k Austrálii a Novému Zélandu. Väčšina výhrad sa týka sektorov verejnoprospešných služieb (t. j. elektriny, pitnej vody, prístavov a železníc), keď je rozsah iných zmluvných strán menší ako rozsah EÚ.

2.1.3. Pristúpenie nových členských štátov

Európska únia podporuje pristúpenie nových členov k dohode GPA a bude tak robiť aj naďalej s cieľom viac sprístupňovať trhy verejného obstarávania v tretích krajinách. Účasť na dohode GPA posledné roky nepretržite rastie. V dôsledku toho došlo k ďalšiemu rozšíreniu trhového rozsahu, a to aj v prípade obstarávania verejnoprospešných služieb.

Európska únia sa od predchádzajúcej správy rozšírila, v dôsledku čoho sa zvýšila úroveň rozsahu EÚ stanoveného v dohode GPA. Dňa 1. júla 2013 vstúpilo do Európskej únie Chorvátsko. Ponuka pre Európsku úniu v dohode GPA sa následkom toho rozšírila tak, že od 1. júla 2013 zahŕňa aj Chorvátsko. Výbor pre vládne obstarávanie na svojom formálnom zasadnutí 27. júna 2013[11] prijal úpravy dodatkov EÚ, ktoré navrhovala EÚ.

2.1.3.1. Arménsko

Arménsko požiadalo o pristúpenie k dohode GPA v septembri 2009. Arménsko následne v apríli 2010 predložilo revidovanú ponuku a v septembri 2010 konečnú ponuku. Arménsko v auguste 2011 v nadväznosti na rozhodnutie výboru GPA uložilo svoju listinu o pristúpení. Dohoda GPA z roku 1994 nadobudla pre Arménsko platnosť 15. septembra 2011. Arménsko ratifikovalo aj revidovanú dohodu GPA, ktorá preň nadobudla platnosť 6. júna 2015.

[10] Správa generálneho riaditeľa ôsmej Konferencii ministrov WTO, WT/MIN(11)/5 z 18. novembra 2011.
[11] GPA/118 z 27. júna 2013.

Medzi záväzky Arménska podľa revidovanej dohody GPA patrí aj verejné obstarávanie verejnoprospešných služieb. Úroveň finančných limitov je určená na 400 000 SDR[12] pri tovaroch, 400 000 SDR pri službách a 5 000 000 SDR pri stavebných službách.

2.1.3.2. Čierna Hora

Čierna Hora požiadala o pristúpenie k dohode GPA v októbri 2013 a svoju prvú ponuku predložila v novembri 2013. Čierna Hora distribuovala svoju druhú revidovanú ponuku v júni 2014 a konečnú ponuku potom v júli 2014. Výbor GPA prijal v októbri 2014 rozhodnutie, ktorým vyzval Čiernu Horu, aby pristúpila k dohode GPA. Revidovaná dohoda GPA nadobudla pre Čiernu Horu platnosť 15. júla 2015 po uložení jej listiny o pristúpení.

Čierna Hora udeľuje zmluvným stranám dohody GPA prístup k verejnému obstarávaniu všetkých verejnoprospešných služieb v tých istých sektoroch (t. j. v sektoroch pitnej vody, elektriny, letísk, prístavov, mestskej dopravy a železníc), ako ich stanovuje Európska únia, a voči ostatným zmluvným stranám dohody GPA uplatňuje rovnaké obmedzenia na základe reciprocity ako Európska únia. Úroveň finančných limitov je určená na 400 000 SDR pri tovaroch, 400 000 SDR pri službách a 5 000 000 SDR pri stavebných službách.

2.1.3.3. Nový Zéland

Nový Zéland požiadal o pristúpenie k dohode GPA v septembri 2012. Nový Zéland predložil svoju konečnú ponuku v júli 2014. Výbor GPA prijal rozhodnutie o pristúpení Nového Zélandu k revidovanej dohode GPA v októbri 2014. Revidovaná dohoda GPA nadobudla pre Nový Zéland platnosť v auguste 2015 po uložení jeho listiny o pristúpení.

Medzi záväzky Nového Zélandu podľa revidovanej dohody GPA sú v jeho prílohe „ostatné subjekty“ zahrnuté štyri štátnom vlastnené podniky pôsobiace v sektoroch verejnoprospešných služieb, konkrétne v sektoroch leteckej dopravy, meteorologických služieb, železníc a elektriny (Airways Corporation of New Zealand Limited, Meteorological Service of New Zealand Limited, KiwiRail Holdings Limited a Transpower New Zealand Limited). Úroveň finančných limitov je určená na 400 000 SDR pri tovaroch, 400 000 SDR pri službách a 5 000 000 SDR pri stavebných službách.

2.1.3.4. Ukrajina

Ukrajina požiadala o pristúpenie k dohode GPA v decembri 2012. Konečnú ponuku predložila v júni 2015. Výbor GPA prijal rozhodnutie o pristúpení Ukrajiny k revidovanej dohode GPA v novembri 2015. Revidovaná dohoda GPA nadobudla pre Ukrajinu platnosť 18. mája 2016 po uložení jej listiny o pristúpení.

Ukrajina poskytuje rozsah vo vzťahu k veľkému množstvu sektorov verejnoprospešných služieb a takisto orientačný zoznam subjektov pôsobiacich v sektoroch verejnoprospešných služieb na základe prístupu vychádzajúceho z definícií. Ukrajina vylučuje obstarávanie z prepojených podnikov alebo spoločných podnikov. Úroveň finančných limitov je určená na 400 000 SDR pri tovaroch, 400 000 SDR pri službách a 5 000 000 SDR pri stavebných službách.

2.1.3.5. Moldavská republika

[12] Zvláštne práva čerpania.

Moldavská republika požiadala o pristúpenie k dohode GPA v januári 2002. Moldavská republika predložila konečnú ponuku v máji 2015. Výbor GPA prijal rozhodnutie o pristúpení Moldavska v septembri 2015. Revidovaná dohoda GPA nadobudla pre Moldavskú republiku platnosť 14. júla 2016 po uložení jej listiny o pristúpení.

Moldavská republika ponúka prístup k obstarávaniam vykonávaným všetkými subjektmi, ktoré sa podľa vnútroštátneho práva považujú za verejných obstarávateľov, pôsobiacimi v sektoroch verejnoprospešných služieb, ako sú sektory pitnej vody, elektriny a/alebo tepelnej energie (ich výroby, prepravy alebo distribúcie), prístavných alebo iných terminálových zariadení, letiskových zariadení, mestskej dopravy a železničnej dopravy. Zahrnutý je orientačný zoznam subjektov. Neuvádzajú sa žiadne výhrady. Úroveň finančných limitov je určená na 400 000 SDR pri tovaroch, 400 000 SDR pri službách a 5 000 000 SDR pri stavebných službách. Finančné limity pre tovary a služby však podliehali dvojročnému prechodnému obdobiu[13].

2.1.3.6. Austrália

Austrália požiadala o pristúpenie k dohode GPA v júni 2015. Revidované ponuky predložila v septembri 2016 a júni 2017 a konečnú ponuku v marci 2018. Rokovania o pristúpení Austrálie k revidovanej dohode GPA sú už uzatvorené a výbor GPA prijal rozhodnutie o jej pristúpení k revidovanej dohode GPA v októbri 2018. Revidovaná dohoda GPA nadobudla pre Austráliu platnosť 5. mája 2019 po uložení jej listiny o pristúpení.

Verejnoprospešné služby, železnice a iné oblasti súvisiace s dopravou (napríklad výstavba ciest a prístavy) patria do zodpovednosti austrálskych štátov a teritórií. Revidovaná dohoda GPA sa nevzťahuje na verejné obstarávanie verejnoprospešných služieb v prípade subjektov uvedených v rámci Teritória hlavného mesta Austrálie. Úroveň finančných limitov je určená na 355 000 SDR pri tovaroch, 355 000 SDR pri službách a 5 000 000 SDR pri stavebných službách. Rozsah sa nevzťahuje na verejnoprospešné služby tých štátnych obchodných podnikov v Austrálii, ktoré sú podľa všetkého porovnateľné s verejnými podnikmi EÚ, ktoré Európska únia ponúka na obstarávanie, ak pôsobia v sektoroch verejnoprospešných služieb v prípade vody, elektriny, prístavov a letísk, mestskej dopravy a železníc (prístup vychádzajúci z definícií).

2.1.3.7. Spojené kráľovstvo

Revidovaná dohoda GPA platila pre Spojené kráľovstvo počas prechodného obdobia stanoveného v dohode o vystúpení medzi Európskou úniou a Spojeným kráľovstvom[14] (od 1. februára 2020 do 31. decembra 2020) ako pre členský štát EÚ. Spojené kráľovstvo po uplynutí tohto prechodného obdobia pristúpilo k revidovanej dohode GPA ako samostatná zmluvná strana 1. januára 2021. Konečná ponuka Spojeného kráľovstva podľa dohody GPA kopíruje podmienky aktuálnej listiny záväzkov EÚ podľa revidovanej dohody GPA do takej miery, do akej sa uplatňuje na Spojené kráľovstvo, a to aj v prípade sektorov verejnoprospešných služieb.[15]

[13] V prvom roku po pristúpení bola úroveň finančných limitov pri tovaroch aj službách určená na 600 000 SDR a v druhom roku po pristúpení na 500 000 SDR. Od začiatku tretieho roka po pristúpení je úroveň finančných limitov určená na 400 000 SDR.

[14] Dohoda o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu (Ú. v. EÚ L 29, 31.1.2020, s. 7) (ďalej len „dohoda o vystúpení“).

[15] Spojené kráľovstvo poskytuje vo svojej konečnej ponuke v prílohe 3 („ostatné subjekty“) rozsah pre obstarávateľské subjekty pôsobiace v sektoroch verejnoprospešných služieb, pričom kopíruje rozsah, ktorý sa uvádza v listine Únie. Orientačné zoznamy subjektov v rámci konečnej ponuky Spojeného kráľovstva podľa dohody GPA zostávajú rovnaké ako zoznamy pre Spojené kráľovstvo uvedené v listine Únie.

2.1.3.8. Členovia čakajúci na pristúpenie

V súčasnosti sa v procese pristúpenia formálne nachádza 11 členov WTO (Albánska republika; Brazílska federatívna republika; Čínska ľudová republika; Gruzínsko; Jordánske hášimovské kráľovstvo; Kazašská republika; Kirgizská republika; Ománsky sultanát; Ruská federácia; Severomacedónska republika; Tadžická republika). Aktuálne však v súvislosti s procesom pristúpenia Albánska, Gruzínska, Jordánska ani Ománu neprebieha žiadna aktivita. Záväzok začať proces pristúpenia k revidovanej dohode GPA prevzali vo svojich protokoloch o pristúpení ďalší štyria členovia WTO. Ide o Afganskú islamskú republiku, Mongolsko, Saudskoarabské kráľovstvo a Seychelskú republiku.

2.2. Všeobecná dohoda WTO o obchode so službami (GATS)

V článku XIII ods. 2 dohody GATS sa stanovuje revízna doložka, v ktorej sa nariaďuje, že „[d]o dvoch rokov od nadobudnutia platnosti Dohody WTO sa v rámci tejto dohody uskutočnia mnohostranné rokovania o vládnom obstarávaní v službách“.

Na základe tohto ustanovenia, ktoré sa všeobecne týka verejného obstarávania služieb vykonávaného akýmkoľvek obstarávateľom (a teda sa neobmedzuje len na poskytovateľov verejnoprospešných služieb), Európska únia predložila konkrétne návrhy na pripojenie prílohy o vládnom obstarávaní služieb k viacstrannej dohode o obchode so službami (TiSA), ktorá sa prerokúva. Rokovania o dohode TiSA, o ktorých sú Rada aj Parlament priebežne riadne informovaní, však zatiaľ neboli uzavreté a v súčasnosti sú pozastavené.

3. DOHODY EÚ OBSAHUJÚCE KAPITOLY O OBSTARÁVANÍ

3.1. Európsky hospodársky priestor (EHP)

V článku 65 a prílohe XVI Dohody o EHP sa uvádza, že ustanovenia smernice o verejnoprospešných službách sa uplatňujú v krajinách EZVO. Nórsko, Lichtenštajnsko a Island naďalej poskytujú podnikom Únie prístup k svojmu obstarávaniu verejnoprospešných služieb a ponúkajú rozsah, ktorý zodpovedá rozsahu pôsobnosti smernice o verejnoprospešných službách.

K poslednému rozšíreniu EÚ došlo 1. júla 2013, keď do Európskej únie vstúpilo Chorvátsko. Krajina, ktorá sa stane členom Európskej únie, musí požiadať aj o to, aby sa stala zmluvnou stranou Dohody o EHP[16]. Dohoda o účasti Chorvátskej republiky v Európskom hospodárskom priestore (ďalej len „Dohoda o rozšírení EHP“) a tri súvisiace dohody[17] boli podpísané 11. apríla 2014. Dohoda o rozšírení EHP sa predbežne uplatňuje od 12. apríla 2014.

3.2. Dvojstranná dohoda so Švajčiarskom

EÚ a Švajčiarsko majú dlhotrvajúci vzťah v oblasti verejného obstarávania ako zmluvné strany dohody GPA a dvojstrannej dohody o určitých aspektoch verejného obstarávania uzatvorenej v roku 1999. V rámci dohody GPA sa vzťah medzi EÚ a Švajčiarskom riadil dohodou GPA z roku 1994 do 31. decembra 2020. Z hľadiska verejnoprospešných služieb sa švajčiarske záväzky vyplývajúce z dohody GPA z roku 1994 vzťahovali len na verejné orgány a verejné podniky v týchto sektoroch: voda, elektrina, systémy verejnej dopravy (v rámci mesta), letiská a vnútrozemské prístavy.

[16] Článok 128 Dohody o Európskom hospodárskom priestore.
[17] Dohoda o účasti Chorvátskej republiky v Európskom hospodárskom priestore a tri súvisiace dohody (Ú. v. EÚ L 170, 11.6.2014, s. 5 – 48).

Švajčiarsko 1. januára 2021 pristúpilo k revidovanej dohode GPA[18], podľa ktorej zahrnie do rozsahu v prílohe 3 aj poštové služby.

Záväzky Švajčiarska a EÚ vyplývajúce z dohody GPA dopĺňa dvojstranná dohoda o verejnom obstarávaní[19]. Zachádza nad rámec dohody GPA v tom, že EÚ a Švajčiarsko si navzájom poskytujú prístup k obstarávaniu tovarov, prác a služieb presahujúcemu finančné limity, a to ako v prípade subjektov verejného sektora (verejných orgánov a verejných podnikov), tak aj súkromných verejnoprospešných služieb pôsobiacich na základe osobitných alebo výlučných práv v oblasti telekomunikácií, železníc, plynu, tepla, ropy, uhlia a iných tuhých palív a súkromných verejnoprospešných služieb pôsobiacich na základe osobitných alebo výlučných práv v oblasti elektriny, pitnej vody, námorných alebo vnútrozemských prístavov, letísk a mestskej dopravy.

3.3. Kapitoly o obstarávaní v dohodách o stabilizácii a pridružení v rámci politiky rozširovania EÚ

Dohody o stabilizácii a pridružení sú súčasťou procesu stabilizácie a pridruženia, ktorý uplatňuje EÚ. Európska únia od začatia tohto procesu postupne uzatvorila dvojstranné dohody o stabilizácii a pridružení vrátane obchodných záväzkov s každým z partnerov zo západného Balkánu:

- s Albánskom (platnosť nadobudla v roku 2009),
- so Severným Macedónskom (platnosť nadobudla v roku 2004),
- s Čiernou Horou (platnosť nadobudla v roku 2010),
- so Srbskom (platnosť nadobudla v roku 2013),
- s Bosnou a Hercegovinou (platnosť nadobudla v roku 2015) a
- s Kosovom* (platnosť nadobudla v roku 2016)[20].

Keďže cieľom dohôd o stabilizácii a pridružení je pomôcť dotknutým partnerom zo západného Balkánu vybudovať si kapacity na prijatie a implementáciu práva EÚ, recipročné záväzky sa spravidla vykladajú na asymetrickej báze.

Platí to aj v prípade príslušných ustanovení o obstarávaní. Keď dohoda o stabilizácii a pridružení nadobudne platnosť, hospodárskym subjektom signatárskej krajiny sa sprístupnia postupy zadávania verejnej zákazky v Európskej únii v zmysle pravidiel verejného obstarávania EÚ bez ohľadu na to, či sú také subjekty usadené v Európskej únii. Toto platí aj pre zákazky v sektoroch verejnoprospešných služieb, a to hneď ako signatárska krajina prijme právne predpisy, ktorými sa v tejto oblasti zavádzajú pravidlá EÚ.

Keď dohoda nadobudne platnosť, hospodárskym subjektom EÚ usadeným v signatárskej krajine sa sprístupnia postupy zadávania verejnej zákazky v danej krajine, pričom sa im poskytuje

[18] Dohoda GPA z roku 2012 nadobudla pre Švajčiarsko platnosť 1. januára 2021. Dohoda GPA z roku 1994 bola v ten istý deň nahradená dohodou GPA z roku 2012.
[19] Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o určitých aspektoch verejného obstarávania (Ú. v. ES L 114, 30.4.2002, s. 430 – 467).
[20] Albánsko, Severomacedónska republika, Čierna Hora a Srbsko sú kandidátskymi krajinami na členstvo v EÚ. Bosna a Hercegovina a Kosovo* sú potenciálnymi kandidátmi na členstvo v EÚ.
* Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/1999 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

zaobchádzanie, ktoré nesmie byť nepriaznivejšie než zaobchádzanie poskytnuté vnútroštátnym spoločnostiam.

Počas trvania stanoveného počtu rokov po nadobudnutí platnosti každej dohody sa hospodárskym subjektom EÚ neusadeným v signatárskej krajine sprístupnia postupy zadávania verejnej zákazky v danej krajine, pričom sa im poskytuje zaobchádzanie, ktoré nesmie byť nepriaznivejšie než zaobchádzanie poskytnuté vnútroštátnym spoločnostiam danej krajiny.

3.4. Kapitoly o obstarávaní v dohodách v rámci susedskej politiky

3.4.1. Ukrajina, Moldavsko, Gruzínsko

Ukrajina, Moldavsko a Gruzínsko v rámci širších dohôd o pridružení podpísali s EÚ dohody o vymedzení prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu.

Takáto prehĺbená a komplexná zóna voľného obchodu súvisí so širším procesom aproximácie právnych predpisov. Predmet verejného obstarávania má mimoriadny význam v tomto kontexte: uvedené tri krajiny sa zaviazali v určitom prechodnom období a na základe podrobného harmonogramu implementovať takmer všetky právne predpisy EÚ o verejnom obstarávaní, ako keby boli súčasťou EÚ. Právne predpisy týchto troch krajín o obstarávaní verejnoprospešných služieb budú teda v konečnom dôsledku vychádzať z noriem stanovených smernicou 2014/25/EÚ.

3.4.2. Arménsko

Dvojstranné obchodné vzťahy medzi EÚ a Arménskom sa riadia dohodou o komplexnom a posilnenom partnerstve. Rokovania o dohode sa uzavreli vo februári 2017. Dohoda sa predbežne uplatňuje od júna 2018. Nová dohoda nahradila dohodu o partnerstve a spolupráci z roku 1999.

Keďže Arménsko poskytlo už v rámci dohody GPA veľmi komplexný rozsah, jediným novým prvkom kapitoly v rámci dvojstrannej dohody je, že sa v nej objasňuje rozsah koncesií na stavebné práce. Toto platí pre všetky dotknuté subjekty vrátane poskytovateľov verejnoprospešných služieb.

3.5. Ďalšie dohody EÚ obsahujúce záväzky týkajúce sa vládneho obstarávania

3.5.1. Andské spoločenstvo (Kolumbia, Peru, Ekvádor)

EÚ má komplexnú obchodnú dohodu s Kolumbiou a Peru, ktorá sa predbežne uplatňuje s Peru od 1. marca 2013 a s Kolumbiou od 1. augusta 2013.

Protokol o pristúpení Ekvádoru bol podpísaný v novembri 2016 a predbežne sa uplatňuje od 1. januára 2017.

Pokiaľ ide o verejnoprospešné služby, Peru v prílohe „ostatné subjekty“ k obchodnej dohode ponúklo rozsah subjektov pôsobiacich v sektoroch energetiky, vody, letísk a poštových služieb, a to pri obstarávaní presahujúcom finančné limity, ktoré sú rovnaké pre subjekty pôsobiace v sektoroch verejnoprospešných služieb ako tie, ktoré ponúka EÚ.

Kolumbia uviedla obstarávateľské subjekty na ústrednej úrovni a upravila rozsah subjektov na nižšej úrovni (rozhodnutie Výboru pre obchod č. 1/2017) a v prílohe „ostatné subjekty“ uviedla niekoľko nezávislých subjektov pôsobiacich v rôznych oblastiach. EÚ vyjadrila obavy, keďže dodávateľom z EÚ sa neposkytuje národné zaobchádzanie pri niektorých zákazkách vládneho obstarávania na nižšej

úrovni, a to najmä v oblasti verejnoprospešných služieb. Prebiehajú odborné diskusie s cieľom nájsť vzájomne prijateľné riešenie[21].

Ekvádor v prílohe k svojmu protokolu o pristúpení ponúka rozsah verejného obstarávania vykonávaného niekoľkými verejnými podnikmi pôsobiacimi v sektoroch energetiky, telekomunikácií, poštových služieb, dopravy (vrátane železničnej), vody a odpadových vôd.

3.5.2. Kanada

Nová obchodná dohoda medzi EÚ a Kanadou (ďalej len „CETA“) sa začala predbežne uplatňovať 21. septembra 2017. Kapitola o obstarávaní obsahuje nové dôležité záväzky týkajúce sa prístupu na trh pre obe strany.

V sektoroch verejnoprospešných služieb pôsobí väčšina kanadských štátom vlastnených poskytovateľov verejnoprospešných služieb ako štátne podniky („Crown Corporations“), t. j. štátom vlastnené podniky, ktoré pôsobia nezávisle od vlády. Dohoda CETA predstavuje vďaka záväzku väčšiny týchto štátnych podnikov vo vzťahu k obstarávaniu historický krok vpred, aby mali uchádzači z EÚ nediskriminačný prístup k obstarávaniu kanadských poskytovateľov elektriny, železničnej a vodnej dopravy, miestnej dopravy, pitnej vody a výroby, distribúcie a dodávky plynu. Rozpísaný zoznam dotknutých kanadských subjektov sa uvádza v prílohách 19-1 až 19-3 k dohode CETA.

3.5.3. Stredná Amerika

EÚ a Stredná Amerika podpísali dohodu o pridružení; jej obchodný pilier sa predbežne uplatňuje od 1. augusta 2013 pre Honduras, Nikaraguu a Panamu, od 1. októbra 2013 pre Kostariku a Salvador a od 1. decembra 2013 pre Guatemalu.

V sektore verejnoprospešných služieb sú relevantné tieto záväzky týkajúce sa prístupu na trh:

- Kostarika zahrnula do svojho rozsahu subjekty v sektoroch dopravy, energetiky, vody a elektriny,
- Guatemala zahrnula subjekty v sektoroch telekomunikácií a prístavov,
- Nikaragua zahrnula subjekty v sektoroch poštových služieb, energetiky, vody a odpadových vôd,
- Panama zahrnula subjekty v sektoroch elektriny, dopravy, vody a odpadových vôd,
- Honduras zahrnul prístavný orgán.

3.5.4. Irak

Dohoda o partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Irakom sa predbežne uplatňuje od 1. augusta 2012. V sektore verejnoprospešných služieb Irak kopíruje záväzky EÚ týkajúce sa vody, elektriny, dopravy a energetiky.

3.5.5. Japonsko

Dohoda o hospodárskom partnerstve (DHP) medzi EÚ a Japonskom nadobudla platnosť 1. februára 2019. Pokiaľ ide o verejné obstarávanie, EÚ získala lepší prístup k zákazkám, ktoré v Japonsku verejne obstaráva ústredná štátna správa aj regionálne a miestne samosprávy. V prípade verejnoprospešných služieb sú dôležité tieto zlepšenia:

[21] Správa o vykonávaní obchodných dohôd EÚ z 12. novembra 2020 a pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý je priložený k správe, k dispozícii na adrese: https://trade.ec.europa.eu.

Železnice: pokiaľ ide o rokovania, jednou z priorít EÚ bolo zabezpečiť lepší prístup na japonský trh so železničnými zariadeniami a infraštruktúrou. Japonsko sa z veľkej časti zaviazalo toto ponúknuť explicitným poskytnutím prístupu k obstarávaniu tovarov a služieb v oblasti prevádzkovej bezpečnosti osobnej dopravy. Od 1. februára 2020 sa takzvaná doložka o prevádzkovej bezpečnosti v dohode GPA nevzťahuje na uchádzačov EÚ, keďže tí sa môžu opierať o dvojstrannú dohodu, hoci uvedená doložka zostáva v platnosti.

Japonsko súhlasilo aj s výmenou listov o železniciach, čím sa aktuálna spolupráca medzi dvomi stranami v oblasti železníc zakotvuje do dohody o voľnom obchode. Táto spolupráca zahŕňa „dialóg o železničnej doprave“ a „skupinu technických odborníkov pre železnice“.

Pokiaľ ide o ostatné verejnoprospešné služby, Japonsko sa zaviazalo sprístupniť uchádzačom EÚ ponuky na distribúciu elektriny (29 subjektov). Japonsko sa okrem toho zaviazalo poskytnúť dodávateľom z EÚ nediskriminačný prístup k trhom verejného obstarávania 48 miest s približne 300 000 obyvateľmi. Tieto mestá predstavujú zhruba 15 % japonského obyvateľstva. Toto je v kontexte tejto správy dôležité, keďže väčšina verejnoprospešných služieb v Japonsku sa prevádzkuje na úrovni samospráv.

3.5.6. Kazachstan

Dohoda o posilnenom partnerstve a spolupráci medzi EÚ a Kazachstanom, podpísaná v decembri 2015, predbežne uplatňovaná od 1. mája 2016 a platná od 1. marca 2020, je prvým prípadom nepreferenčnej obchodnej dohody, ktorá zahŕňa komplexnú kapitolu o verejnom obstarávaní so vzájomnými záväzkami týkajúcimi sa prístupu na trh. Tieto záväzky týkajúce sa prístupu na trh sa nevzťahujú na obstarávanie verejnoprospešných služieb v oblasti, na ktorú sa vzťahuje smernica 2014/25/EÚ.

3.5.7. Južná Kórea

EÚ a Kórea majú ako zmluvné strany dohody GPA v oblasti verejného obstarávania dlhotrvajúci vzťah. Vzťah bol znova potvrdený, keď sa väčšina pravidiel z dohody GPA, ako aj ich záväzky z nej vyplývajúce (vrátane ich následných zmien) zahrnuli do dohody o voľnom obchode, ktorá sa predbežne uplatňuje od júla 2011 (a ktorá bola formálne ratifikovaná v decembri 2015). Revidovaná dohoda GPA sa medzi EÚ a Kóreou uplatňuje od januára 2016.

Kórea sa v sektore verejnoprospešných služieb zaviazala sprístupniť spoločnostiam z EÚ obstarávanie subjektov pôsobiacich v sektoroch energetiky, vody, elektriny, miestnej dopravy a železníc vrátane vysokorýchlostných železníc (od nadobudnutia platnosti revidovanej dohody GPA).

3.5.8. Singapur

EÚ a Singapur podpísali obchodnú dohodu 19. októbra 2018. Dohoda o voľnom obchode nadobudla platnosť 21. novembra 2019 po súhlase Európskeho parlamentu z 13. februára 2019 a rozhodnutí Rady o uzavretí tejto dohody z 8. novembra 2019. Kapitola o verejnom obstarávaní v rámci obchodnej dohody obsahuje ustanovenia o obstarávaní na základe dohody GPA. Singapur a EÚ sú zmluvnými stranami dohody GPA. EÚ aj Singapur prijali v obchodnej dohode záväzky týkajúce sa vládneho obstarávania nad rámec svojich záväzkov, ktoré majú vo WTO.

Pokiaľ ide o verejnoprospešné služby, Singapur sprístupnil viac trhov ako v dohode GPA, keďže sprístupnil obstarávanie určitých verejnoprospešných služieb ako energetika (orgán pre trh s energiou)

a do svojho rozsahu zahrnul aj ďalšie obstarávateľské subjekty, napríklad subjekty verejného sektora pôsobiace v sektoroch letísk a miestnej dopravy.

3.5.9. Vietnam

Európska únia a Vietnam podpísali obchodnú dohodu a dohodu o ochrane investícií 30. júna 2019. Obchodná dohoda bola uzatvorená Radou 30. marca 2020 a platnosť nadobudla 1. augusta 2020.

Dohoda poskytuje príležitosti na rozšírenie obchodovania a podporu pracovných miest a rast na oboch stranách, a to sprístupnením trhov so službami a trhov verejného obstarávania. Spoločnosti z EÚ budú mať lepší prístup k vietnamským trhom verejného obstarávania než spoločnosti z akejkoľvek inej krajiny. Kapitola verejného obstarávania v obchodnej dohode obsahuje ustanovenia o obstarávaní na základe zásad nediskriminácie, transparentnosti a spravodlivosti postupov verejného obstarávania, ktoré sa uvádzajú v dohode GPA.

Pokiaľ ide o rozsah prístupu na trh v sektoroch verejnoprospešných služieb, Vietnam uvádza v prílohe „ostatné subjekty“ k dohode 42 subjektov vrátane subjektov pôsobiacich v sektoroch železníc (Vietnam Railways) a elektriny (Vietnam Electricity). EÚ poskytuje Vietnamu recipročné záväzky tak, že mu sprístupňuje dva zo sektorov verejnoprospešných služieb, ktoré sú zahrnuté do dohody GPA: sektory elektriny a železníc.

3.5.10. Spojené kráľovstvo

Európska únia a Spojené kráľovstvo uzatvorili 24. decembra 2020 dohodu o obchode a spolupráci[22], ktorá sa začala predbežne uplatňovať 1. januára 2021.

Táto dohoda obsahuje niektoré z najambicióznejších ustanovení o verejnom obstarávaní, aké kedy Európska únia uzatvorila, a to nad rámec záväzkov vyplývajúcich z dohody GPA. Stanovujú sa v nej pravidlá používania elektronických prostriedkov pri obstarávaní, elektronické zverejňovanie oznámení, environmentálne, sociálne a pracovné hľadiská a vnútroštátne postupy preskúmania. Európska únia a Spojené kráľovstvo rozšírili svoj recipročný rozsah prístupu na trh nad rámec dohody GPA doplnením: sektora distribúcie plynu a tepla; verejnoprospešných služieb s osobitnými a výlučnými právami; a škály doplnkových služieb v sektoroch pohostinstva, telekomunikácií, nehnuteľností, vzdelávania a ďalších obchodných sektoroch.

V dohode sa okrem toho stanovuje aj nediskriminácia spoločností z EÚ usadených v Spojenom kráľovstve (a naopak) pri akomkoľvek obstarávaní (t. j. vrátane obstarávania pod finančnými limitmi vyplývajúcimi z dohody GPA/dohody o obchode a spolupráci a obstarávania, ktoré nie je zahrnuté do rozsahu krajín).

4. PREBIEHAJÚCE DVOJSTRANNÉ ROKOVANIA A ZATIAĽ NEPODPÍSANÉ DOHODY

Rokovania o obchodných dohodách, ktorých cieľom je uviesť kapitoly o vládnom obstarávaní, prebiehajú s: Austráliou, Azerbajdžanom, Čile, Indonéziou, Kirgizskom, Novým Zélandom a Uzbekistanom.

[22] Dohoda o obchode a spolupráci medzi Európskou úniou a Európskym spoločenstvom pre atómovú energiu na jednej strane a Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska na strane druhej (Ú. v. EÚ L 444, 31.12.2020, s. 14).

EÚ a Mercosur dosiahli základnú dohodu (o obchodnej časti dohody o pridružení) 28. júna 2019. EÚ a Mexiko dosiahli základnú dohodu 21. apríla 2018, ktorú v apríli 2020 doplnili dohodou o verejnom obstarávaní na nižšej úrovni.

5. ZÁVERY

Európska únia odstraňovaním prekážok už mnoho rokov podporuje sprístupňovanie trhov verejného obstarávania.

V tejto súvislosti Európska únia naďalej podporuje pristúpenie nových členov k dohode GPA, ktorá zostáva rozhodujúcim nástrojom sprístupňovania medzinárodných trhov verejného obstarávania v rámci WTO. Európska únia súbežne naďalej rokuje o ambicióznych dvojstranných a regionálnych obchodných dohodách a vykonáva ich. Vďaka tomuto úsiliu na mnohostranných a dvojstranných úrovniach budú môcť podniky Únie využívať ďalšie príležitosti, a to aj v sektoroch verejnoprospešných služieb, na základe transparentnosti, národného zaobchádzania a nediskriminácie.